

Repertoriul jurisprudenței

HOTĂRÂREA CURȚII (Camera a treia)

7 aprilie 2016 *

„Recurs — Politica externă și de securitate comună (PESC) — Măsuri restrictive luate împotriva Republicii Arabe Siriene — Măsuri împotriva persoanelor și entităților care beneficiază de pe urma regimului sau care sprijină regimul — Proba temeiniciei includerii în liste — Serie de indicii — Denaturarea elementelor de probă”

În cauza C-193/15 P,

având ca obiect un recurs formulat în temeiul articolului 56 din Statutul Curții de Justiție a Uniunii Europene, introdus la 27 aprilie 2015,

Tarif Akhras, reprezentat de S. Millar și de S. Ashley, solicitors, de D. Wyatt, QC și de R. Blakeley, barrister,

recurent,

celelalte părți în proces fiind:

Consiliul Uniunii Europene, reprezentat de M.-M. Joséphidès și de M. Bishop, în calitate de agenți,

pârât în primă instanță,

susținut de:

Comisia Europeană, reprezentată de D. Gauci și de L. Havas, în calitate de agenți, cu domiciliul ales în Luxemburg,

intervenientă în primă instanță,

CURTEA (Camera a treia),

compusă din domnul L. Bay Larsen (raportor), președinte de cameră, și domnii D. Šváby, J. Malenovský, M. Safjan și M. Vilaras, judecători,

avocat general: domnul P. Mengozzi,

grefier: domnul A. Calot Escobar,

având în vedere procedura scrisă,

având în vedere decizia de judecare a cauzei fără concluzii, luată după ascultarea avocatului general,

* Limba de procedură: engleza.

pronunță prezenta

Hotărâre

- 1 Prin recursul formulat, domnul Akhras solicită Curții anularea Hotărârii Tribunalului Uniunii Europene din 12 februarie 2015, Akhras/Consiliul (T-579/11, EU:T:2015:97, denumită în continuare „hotărârea atacată”), în măsura în care prin aceasta s-a respins acțiunea sa având ca obiect anularea:
 - Deciziei de punere în aplicare 2012/172/PESC a Consiliului din 23 martie 2012 privind punerea în aplicare a Deciziei 2011/782/PESC privind măsuri restrictive împotriva Siriei (JO L 87, p. 103);
 - Regulamentului de punere în aplicare (UE) nr. 266/2012 al Consiliului din 23 martie 2012 privind punerea în aplicare a articolului 32 alineatul (1) din Regulamentul (UE) nr. 36/2012 privind măsuri restrictive având în vedere situația din Siria (JO L 87, p. 45);
 - Deciziei 2012/739/PESC a Consiliului din 29 noiembrie 2012 privind măsuri restrictive împotriva Siriei și de abrogare a Deciziei 2011/782/PESC (JO L 330, p. 21);
 - Deciziei de punere în aplicare 2013/185/PESC a Consiliului din 22 aprilie 2013 de punere în aplicare a Deciziei 2012/739 (JO L 111, p. 77);
 - Regulamentului de punere în aplicare (UE) nr. 363/2013 al Consiliului din 22 aprilie 2013 privind punerea în aplicare a Regulamentului (UE) nr. 36/2012 privind măsuri restrictive având în vedere situația din Siria (JO L 111, p. 1);
 - Deciziei 2013/255/PESC a Consiliului din 31 mai 2013 privind măsuri restrictive împotriva Siriei (JO L 147, p. 14);
 - Deciziei de punere în aplicare 2014/730/PESC a Consiliului din 20 octombrie 2014 privind punerea în aplicare a Deciziei 2013/255 (JO L 301, p. 36) și
 - Regulamentului de punere în aplicare (UE) nr. 1105/2014 al Consiliului din 20 octombrie 2014 privind punerea în aplicare a Regulamentului (UE) nr. 36/2012 privind măsuri restrictive având în vedere situația din Siria (JO L 301, p. 7),în măsura în care aceste acte îl privesc pe domnul Akhras (denumite în continuare, împreună, „actele în litigiu”).

Istoricul cauzei și actele în litigiu

- 2 La 9 mai 2011, Consiliul Uniunii Europene a adoptat, în temeiul articolului 29 TUE, Decizia 2011/273/PESC privind măsuri restrictive împotriva Siriei (JO L 121, p. 11). Astfel cum reieșea din considerentul (2) al acestei decizii, „Uniunea a condamnat în mod ferm actele violente de represiune, inclusiv prin folosirea muniției de război, îndreptate împotriva demonstranților pașnici din numeroase localități din Siria, care au cauzat decesul mai multor demonstranți, precum și rănirea și reținerea arbitrară de persoane”. Considerentul (3) al deciziei menționate era redactat după cum urmează:

„Având în vedere gravitatea situației, ar trebui impuse măsuri restrictive împotriva [Republicii Arabe Siriene] și împotriva persoanelor răspunzătoare de represiunea violentă împotriva populației civile din Siria.”

- 3 Articolul 3 alineatul (1) și articolul 4 alineatul (1) din Decizia 2011/273 prevedeau adoptarea unor măsuri restrictive împotriva persoanelor răspunzătoare de represiunea violentă împotriva populației civile din Siria și împotriva persoanelor asociate cu acestea, astfel cum figurează pe lista din anexa la decizia respectivă.
- 4 Regulamentul (UE) nr. 442/2011 al Consiliului din 9 mai 2011 privind măsuri restrictive având în vedere situația din Siria (JO L 121, p. 1) a fost adoptat în temeiul articolului 215 TFUE și al Deciziei 2011/273. Acesta prevedea, la articolul 4 alineatul (1), că se îngheață „toate fondurile și resursele economice care aparțin, se află în proprietatea ori în posesia sau sunt controlate de persoanele fizice sau juridice, entitățile și organismele incluse în lista din anexa II”. Potrivit articolului 5 alineatul (1) din acest regulament, anexa menționată cuprindea o listă a persoanelor, entităților și organismelor care au fost identificate de Consiliu ca fiind persoane responsabile de represiunea violentă împotriva populației civile din Siria, precum și a persoanelor, entităților sau organismelor asociate cu acestea.
- 5 În considerentul (2) al Deciziei 2011/522/PESC a Consiliului din 2 septembrie 2011 de modificare a Deciziei 2011/273 (JO L 228, p. 16), Consiliul a amintit că Uniunea Europeană a condamnat în cei mai duri termeni campania brutală pe care președintele Bashar Al-Assad și regimul său au dus-o împotriva propriei populații și care a dus la uciderea sau la rănirea multor cetățeni sirieni. Dat fiind că regimul sirian a continuat să sfideze apelurile venite din partea Uniunii, dar și din partea comunității internaționale, Uniunea a decis să adopte măsuri restrictive suplimentare împotriva acestuia. Considerentul (4) al Deciziei 2011/522 avea următorul cuprins:

„Restricțiile privind admisia și înghețarea fondurilor și resurselor economice ar trebui aplicate unui număr mai mare de persoane și entități care beneficiază de politicile regimului sau care sprijină aceste politici, în special persoanelor și entităților care finanțează regimul sau care furnizează sprijin logistic regimului, în special structurilor de securitate, sau care subminează eforturile depuse în vederea unei tranziții pașnice către democrație în Siria.”

- 6 Articolul 3 alineatul (1) din Decizia 2011/273, astfel cum a fost modificată prin Decizia 2011/522, viza și „persoane[le] care beneficiază de pe urma regimului sau care sprijină regimul”. De asemenea, articolul 4 alineatul (1) din Decizia 2011/273, astfel cum a fost modificată prin Decizia 2011/522, prevedea înghețarea fondurilor care aparțin, printre altele, „persoane[lor] și entități[lor] care beneficiază de pe urma regimului sau care sprijină regimul și [...] persoane[lor] sau entități[lor] asociate acestora, astfel cum figurează pe lista din anexă”.
- 7 Prin Decizia 2011/522, numele domnului Akhras a fost adăugat pe lista care figurează în anexa la Decizia 2011/273. Motivele includerii sale pe această listă au fost următoarele:

„Fondatorul Akhras Group (mărfuri, comerț, procesare și logistică), Homs. Acordă sprijin economic regimului sirian.”

- 8 Regulamentul (UE) nr. 878/2011 al Consiliului din 2 septembrie 2011 de modificare a Regulamentului (UE) nr. 442/2011 (JO L 228, p. 1) a modificat de asemenea criteriile generale de includere prevăzute la articolul 5 alineatul (1) din Regulamentul nr. 442/2011, pentru a viza persoanele și entitățile care beneficiază de avantaje din partea regimului sau care îl sprijină ori persoanele și entitățile asociate cu acestea. Numele domnului Akhras a fost adăugat, prin acest din urmă regulament, în anexa II la Regulamentul nr. 442/2011. Motivele indicate pentru includerea sa în lista care figurează în această anexă erau identice cu cele indicate în anexa la Decizia 2011/522.
- 9 Decizia 2011/628/PESC a Consiliului din 23 septembrie 2011 de modificare a Deciziei 2011/273 (JO L 247, p. 17) și Regulamentul (UE) nr. 1011/2011 al Consiliului din 13 octombrie 2011 de modificare a Regulamentului nr. 442/2011 (JO L 269, p. 18) au menținut numele domnului Akhras pe listele persoanelor și entităților care făceau obiectul măsurilor restrictive și au introdus informații privind data și locul nașterii acestuia.

- 10 Decizia 2011/782/PESC a Consiliului din 1 decembrie 2011 privind măsuri restrictive împotriva Siriei și de abrogare a Deciziei 2011/273 (JO L 319, p. 56) a abrogat și a înlocuit Decizia 2011/273 și a instituit noi măsuri suplimentare. Articolul 18 alineatul (1) din Decizia 2011/782 prevedea că statele membre iau măsurile necesare pentru a împiedica intrarea pe teritoriul lor sau tranzitarea acestuia de către persoane răspunzătoare de represiunea violentă împotriva populației civile din Siria, de către persoane care beneficiază de pe urma regimului sau care sprijină regimul și de către persoane asociate cu acestea, astfel cum figurează în anexa I la decizia menționată. Articolul 19 alineatul (1) din aceasta prevedea că „[s]e îngheață toate fondurile și resursele economice care aparțin, se află în proprietatea ori posesia sau sunt controlate de către persoane răspunzătoare de represiunea violentă împotriva populației civile din Siria, precum și de către persoane și entități care beneficiază de pe urma regimului sau care sprijină regimul și de către persoane și entități asociate acestora, astfel cum figurează pe listele din anexele I și II”. Modalitățile acestei înghețări erau definite la articolul 19 alineatele (2)-(7) din Decizia 2011/782. Potrivit articolului 21 alineatul (1) din respectiva decizie, Consiliul întocmea aceste liste.
- 11 Decizia amintită a menținut numele domnului Akhras pe lista persoanelor și entităților care fac obiectul unor măsuri restrictive, fără a modifica motivele includerii sale în lista respectivă.
- 12 Regulamentul (UE) nr. 36/2012 al Consiliului din 18 ianuarie 2012 privind măsuri restrictive având în vedere situația din Siria și de abrogare a Regulamentului nr. 442/2011 (JO L 16, p. 1) a abrogat Regulamentul nr. 442/2011 și prevede, la articolul 15 alineatul (1) litera (a) din acesta, că se îngheață, printre altele, fondurile persoanelor și entităților care beneficiază de avantaje din partea regimului sau care sprijină regimul, precum și ale persoanelor și entităților asociate cu acestea.
- 13 Regulamentul nr. 36/2012 a menținut numele domnului Akhras pe lista persoanelor, entităților și organismelor care fac obiectul unor măsuri restrictive, fără a modifica motivele includerii sale în lista respectivă.
- 14 Prin Decizia de punere în aplicare 2012/172, numele domnului Akhras a fost menținut pe lista din anexa la Decizia 2011/782. În plus, au fost introduse informații referitoare la numărul pașaportului său, iar data sa de naștere a fost corectată. Motivele indicate pentru includerea sa în această listă au fost modificate în modul următor:

„Om de afaceri de succes care beneficiază de pe urma regimului pe care îl sprijină. Fondator al grupului Akhras (mărfuri, comerț, procesare și logistică) și fost președinte al Camerei de Comerț din Homs. Relații de afaceri strânse cu familia președintelui Al-Assad. Membru al Consiliului Federației Camerelor de Comerț siriene. A furnizat spații industriale și rezidențiale pentru tabere improvizate de detenție, precum și sprijin logistic regimului (autobuze și încărcătoare pentru tancuri).”
- 15 Regulamentul de punere în aplicare nr. 266/2012 a menținut numele domnului Akhras pe lista din anexa II la Regulamentul nr. 36/2012. Informațiile referitoare la acesta și motivele indicate pentru includerea sa în lista din anexa respectivă sunt identice cu cele care figurează în anexa la Decizia de punere în aplicare 2012/172.
- 16 Decizia 2011/782 a fost abrogată și înlocuită prin Decizia 2012/739. Aceasta a menținut numele domnului Akhras pe lista persoanelor și entităților care fac obiectul unor măsuri restrictive, reluând informațiile și motivele care figurează în anexa la Decizia de punere în aplicare 2012/172 în ceea ce privește recurentul.
- 17 Decizia de punere în aplicare 2013/185, în ceea ce privește lista din anexa I la Decizia 2012/739, precum și Regulamentul de punere în aplicare nr. 363/2013, în ceea ce privește lista din anexa II la Regulamentul nr. 36/2012, au menținut numele domnului Akhras pe lista persoanelor și entităților care fac obiectul unor măsuri restrictive, preluând informațiile și motivele care figurează în anexa la Decizia de punere în aplicare 2012/172 în ceea ce privește recurentul.

- 18 Prin Decizia 2013/255, Consiliul a adoptat noi măsuri restrictive împotriva Siriei. Numele domnului Akhras figurează și în anexa I la această decizie, pentru aceleași motive ca cele menționate la punctul 14 din prezenta hotărâre.
- 19 Decizia de punere în aplicare 2014/730 a menținut numele domnului Akhras pe lista din anexa la Decizia 2013/255 și a modificat motivele includerii sale în această listă în modul următor:
- „Om de afaceri de succes care beneficiază de pe urma regimului, pe care îl sprijină. Fondator al grupului Akhras (mărfuri, comerț, procesare și logistică) și fost președinte al Camerei de Comerț din Homs. Relații de afaceri strânse cu familia președintelui Al-Assad. Membru al Consiliului Federației Camerelor de Comerț siriene. A furnizat sprijin logistic regimului (autobuze și încărcătoare pentru tancuri).”
- 20 Regulamentul de punere în aplicare nr. 1105/2014 a menținut numele domnului Akhras pe lista din anexa II la Regulamentul nr. 36/2012. Informațiile referitoare la acesta și motivele indicate pentru includerea sa în lista din anexa respectivă sunt identice cu cele care figurează în anexa la Decizia de punere în aplicare 2014/730.

Procedura în fața Tribunalului și hotărârea atacată

- 21 Cererea formulată de domnul Akhras, astfel cum a fost extinsă prin concluziile ulterioare, viza anularea Deciziilor 2011/522, 2011/628 și 2011/782, a Regulamentelor nr. 878/2011, nr. 1011/2011 și nr. 36/2012, precum și a actelor în litigiu.
- 22 Domnul Akhras a solicitat de asemenea Tribunalului să constate că anumite dispoziții din Deciziile 2011/273 și 2013/255, precum și din Regulamentul nr. 442/2011 nu îi erau aplicabile.
- 23 În susținerea acțiunii formulate, domnul Akhras a invocat trei motive întemeiate pe o eroare vădită de apreciere, pe o încălcare a anumitor drepturi fundamentale și, respectiv, pe o încălcare a unor norme fundamentale de procedură și a dreptului la apărare.
- 24 Tribunalul a admis în parte cel de al treilea motiv invocat de domnul Akhras și a anulat, pentru lipsa motivării, Deciziile 2011/522, 2011/628 și 2011/782, precum și Regulamentele nr. 878/2011, nr. 1011/2011 și nr. 36/2012, în măsura în care aceste acte îl privesc pe recurent.
- 25 Tribunalul a respins în rest acțiunea formulată de domnul Akhras. Pe de altă parte, Tribunalul a statuat că fiecare parte va suporta propriile cheltuieli de judecată efectuate în cadrul primei instanțe și a obligat recurentul la plata cheltuielilor de judecată aferente unei cereri de măsuri provizorii respinse anterior prin ordonanță.

Concluziile părților

- 26 Domnul Akhras solicită Curții:
- anularea punctelor 107-135 și 155-157 din hotărârea atacată;
 - anularea actelor în litigiu și
 - obligarea Consiliului la plata cheltuielilor de judecată efectuate în primă instanță și în recurs.

27 Consiliul solicită Curții:

- respingerea recursului și
- obligarea recurentului la plata cheltuielilor de judecată.

28 Comisia Europeană solicită Curții:

- respingerea recursului și
- obligarea recurentului la plata cheltuielilor de judecată.

Cu privire la recurs

Cu privire la admisibilitate

Argumentația părților

- 29 Consiliul, arătând că înțelege bine intențiile recurentului cu privire la fondul recursului, apreciază totodată că el ar fi trebuit să menționeze în mod clar, în concluziile recursului, partea din dispozitivul deciziei Tribunalului a cărei anulare o solicită. În lipsa unei astfel de mențiuni, declararea recursului nu ar îndeplini cerințele articolului 169 alineatul (1) din Regulamentul de procedură al Curții.

Aprecierea Curții

- 30 Potrivit articolului 169 alineatul (1) din Regulamentul de procedură al Curții, pe calea recursului se poate cere anularea, în tot sau în parte, a deciziei Tribunalului, astfel cum figurează în dispozitivul hotărârii atacate.
- 31 În speță, reiese din cuprinsul punctelor 1 și 2 din dispozitivul hotărârii atacate că Tribunalul a decis, pe de o parte, să anuleze Deciziile 2011/522, 2011/628 și 2011/782, precum și Regulamentele nr. 878/2011, nr. 1011/2011 și nr. 36/2012, în măsura în care aceste acte privesc recurentul, și, pe de altă parte, să respingă în rest acțiunea formulată de domnul Akhras.
- 32 Rezultă că un recurs declarat împotriva hotărârii atacate nu poate decât să urmărească să infirme cel puțin unul dintre aceste două aspecte ale deciziei Tribunalului, repunând în discuție anularea anumitor acte pronunțată de Tribunal sau respingerea în rest a acțiunii formulate de domnul Akhras (a se vedea prin analogie Ordonanța Cytochroma Development/OAPI, C-490/13 P, EU:C:2014:2122, punctul 32). În schimb, un recurs care ar viza numai o înlocuire a motivelor reținute de Tribunal în susținerea respectivei decizii, fără a urmări anularea în tot sau în parte a acesteia, ar trebui să fie considerat, în temeiul articolului 169 alineatul (1) din Regulamentul de procedură al Curții, inadmisibil (a se vedea în acest sens Hotărârea Al-Aqsa/Consiliul și Țările de Jos/Al-Aqsa, C-539/10 P și C-550/10 P, EU:C:2012:711, punctele 44 și 45, precum și Hotărârea Consiliul și alții/Vereniging Milieudefensie și Stichting Stop Luchtverontreiniging Utrecht, C-401/12 P-C-403/12 P, EU:C:2015:4, punctele 33 și 34).
- 33 În această privință, trebuie arătat că, într-adevăr, concluziile recursului declarat de domnul Akhras nu vizează în mod explicit un element al dispozitivului hotărârii atacate, ci mai degrabă anumite puncte din motivarea reținută de Tribunal pentru justificarea respectivului dispozitiv.

- 34 Cu toate acestea, reiese cu claritate din argumentația care figurează în recurs, din punctele din hotărârea atacată menționate în concluziile recursului și din faptul că respectivele concluzii vizează și anularea actelor în litigiu că recursul nu urmărește, astfel cum admit Consiliul și Comisia, să obțină doar înlocuirea unor motive, ci anularea hotărârii atacate în măsura în care prin aceasta s-a respins acțiunea domnului Akhras având ca obiect anularea actelor în litigiu.
- 35 În aceste condiții, este necesar să se constate că recursul are ca obiect anularea în parte a deciziei Tribunalului astfel cum figurează în dispozitivul hotărârii atacate și că viciile de formă care afectează redactarea concluziilor recursului nu împiedică Curtea să efectueze controlul de legalitate (a se vedea prin analogie Hotărârea ISD Polska și alții/Comisia, C-369/09 P, EU:C:2011:175, punctul 67, precum și Ordonanța Fercal/OAPI, C-324/13 P, EU:C:2014:60, punctul 37).
- 36 Din cele ce precedă rezultă că recursul este admisibil.

Cu privire la fond

Argumentația părților

- 37 Domnul Akhras invocă două motive în susținerea recursului, întemeiate pe o eroare de drept privind admiterea posibilității Consiliului de a aplica o prezumție de sprijin acordat regimului sirian împotriva administratorilor principalelor întreprinderi din Siria și, respectiv, pe o denaturare a elementelor de probă prezentate în primă instanță.
- 38 Prin intermediul primului motiv, domnul Akhras arată că Tribunalul a săvârșit o eroare de drept prin faptul că a admis aplicarea de către Consiliu a unei prezumții a cărei utilizare a fost exclusă de Curte în Hotărârile Anboubă/Consiliul (C-630/13 P, EU:C:2015:247) și Anboubă/Consiliul (C-605/13 P, EU:C:2015:248). Din aceste hotărâri ar decurge că, dimpotrivă, Consiliul ar fi trebuit să prezinte în fața instanței Uniunii o serie de indicii suficient de concrete, precise și concordante care să permită stabilirea existenței unei legături suficiente între persoana căreia i s-a aplicat o măsură de înghețare a fondurilor și regimul sirian.
- 39 Or, Consiliul nu s-ar fi prevalat în speță de o asemenea serie de indicii.
- 40 Astfel, domnul Akhras precizează că, deși a recunoscut că a fost un om de afaceri de succes, că a fost în trecut președintele Camerei de Comerț și Industrie din orașul Homs și că a fost membru al Consiliului Federației Camerelor de Comerț siriene, a negat în schimb susținerile Consiliului. În plus, Consiliul nu ar fi prezentat nicio probă în sprijinul susținerilor respective. În aceste condiții, Tribunalul ar fi trebuit să țină seama de faptul că Consiliul formulase mai multe susțineri grave și contestate pe care nici măcar nu a încercat să le dovedească.
- 41 Recurentul arată de asemenea că au existat probe decisive care să demonstreze că nu a acordat sprijin regimului sirian și că nu a beneficiat de pe urma acestuia. Având în vedere aceste probe, Tribunalul ar fi trebuit să considere, ținând seama de elementele prezentate de Consiliu în contextul lor, că funcțiile exercitate de domnul Akhras în cadrul rețelei întreprinzătorilor sirieni nu trebuie considerate ca dovedind acordarea unui sprijin regimului respectiv.
- 42 Prin intermediul celui de al doilea motiv, recurentul susține că Tribunalul a denaturat probele care i-au fost prezentate. El arată de asemenea că Tribunalul a săvârșit o eroare de drept prin faptul că a tratat probele furnizate în mod izolat, că a ignorat probe importante și că i-a impus o sarcină a probei nerezonabilă și nelegală.

- 43 Domnul Akhras apreciază, în special, că a dovedit că fusese proprietarul unui jurnal de opoziție care a fost închis în mod autoritar de regimul sirian, fără ca Consiliul să facă dovada contrară a acestui fapt. Prin faptul că a statuat la punctul 129 din hotărârea atacată că faptele invocate de recurent în această privință nu au fost dovedite, Tribunalul ar fi denaturat probele constituite de un raport al Departamentului de Stat al Statelor Unite ale Americii, de o mărturie a recurentului și de actualizările săptămânale ale rețelei arabe a drepturilor omului.
- 44 Susținerile Tribunalului potrivit cărora domnul Akhras nu a făcut dovada modului în care închiderea jurnalului său i-a influențat prosperitatea afacerilor și își putea permite o anumită libertate de exprimare în privința regimului sirian ar fi de asemenea rezultatul unei denaturări a elementelor dosarului. În plus, având în vedere riscurile pe care le presupune critica acestui regim, ar fi nerezonabil să se impună recurentului să furnizeze mai multe probe cu privire la opoziția sa față de regimul amintit.
- 45 Pe de altă parte, susținerea recurentului potrivit căreia acesta ar fi fost victima unei rezilieri brutale a unui contract de închiriere încheiat cu portul Tartus (Siria) ar fi fost examinată în mod izolat la punctul 130 din hotărârea atacată, în condițiile în care ar fi trebuit să fie luată în considerare în raport cu închiderea jurnalului pe care l-a deținut.
- 46 De asemenea, Tribunalul ar fi denaturat probele prezentate de recurent prin faptul că a considerat la punctele 131 și 132 din hotărârea atacată că acesta nu a dovedit existența unor conflicte cu favoriți politici ai regimului. Tribunalul ar fi neglijat, printre altele, faptul că domnul Akhras a arătat în mod clar că fusese îndepărtat împotriva voinței sale de la președinția Camerei de Comerț din Homs. Acesta ar fi trebuit de asemenea să țină cont de faptul că niciunul dintre membrii de atunci ai camerei de comerț menționate nu era inclus în listele persoanelor și entităților care fac obiectul unor măsuri restrictive și nu ar fi trebuit să susțină, fără nicio probă, că apartenența la camera respectivă nu se putea explica decât printr-o anumită apropiere față de regim. În sfârșit, Tribunalul ar fi impus recurentului, în această privință, o sarcină a probei nerezonabilă și nelegală.
- 47 Având în vedere ansamblul acestor elemente, abordarea Tribunalului ar consta, în realitate, în a considera că faptul de a fi un om de afaceri prosper este suficient pentru a justifica o includere în listele persoanelor și entităților care fac obiectul unor măsuri restrictive și că probele care ar dovedi contrariul ar trebui să fie tratate în mod izolat, întrucât ar fi suspecte sau insuficiente. Această abordare ar fi tocmai cea pe care Curtea a condamnat-o în Hotărârile Anbouba/Consiliul (C-630/13 P, EU:C:2015:247) și Anbouba/Consiliul (C-605/13 P, EU:C:2015:248).
- 48 Consiliul și Comisia susțin că Curtea trebuie să respingă ambele motive invocate de domnul Akhras în susținerea acțiunii formulate.

Aprecieria Curții

- 49 Prin intermediul celor două motive, care trebuie analizate împreună, domnul Akhras arată, în esență, că, în hotărârea atacată, Tribunalul a încălcat normele privind sarcina probei în materie de măsuri restrictive prin faptul că a recunoscut existența în privința sa a unei prezumții de sprijin pentru regimul sirian și că această eroare de drept trebuie să atragă anularea hotărârii atacate, întrucât Tribunalul nu putea să considere, fără a denatura elementele de probă prezentate de recurent și fără a-i impune o sarcină a probei nelegală și nerezonabilă, că includerea lui în listele persoanelor și entităților care fac obiectul unor măsuri restrictive se întemeia pe o serie de indicii suficient de concrete, precise și concordante.
- 50 În această privință, trebuie examinate, în primul rând, criteriile generale de includere în listele persoanelor care fac obiectul unor măsuri restrictive, în al doilea rând, motivarea includerii domnului Akhras într-o astfel de listă și, în al treilea rând, dovada temeiniciei acestei includeri (a se vedea în

acest sens Hotărârea Anbouba/Consiliul, C-630/13 P, EU:C:2015:247, punctul 41, Hotărârea Anbouba/Consiliul, C-605/13 P, EU:C:2015:248, punctul 40, și Hotărârea Ipatou/Consiliul, C-535/14 P, EU:C:2015:407, punctul 39).

- 51 În primul rând, în ceea ce privește criteriile generale reținute în speță pentru aplicarea măsurilor restrictive, pentru definirea cărora Consiliul dispune de o marjă largă de apreciere (a se vedea în acest sens Hotărârea Consiliul/Manufacturing Support & Procurement Kala Naft, C-348/12 P, EU:C:2013:776, punctul 120, Hotărârea Anbouba/Consiliul, C-630/13 P, EU:C:2015:247, punctul 42, și Hotărârea Anbouba/Consiliul, C-605/13 P, EU:C:2015:248, punctul 41), este necesar să se constate că articolul 18 alineatul (1) și articolul 19 alineatul (1) din Decizia 2011/782 vizau, printre altele, persoanele și entitățile care beneficiau de pe urma regimului sirian sau care sprijineau regimul, precum și persoanele și entitățile asociate acestora, în timp ce articolul 15 alineatul (1) din Regulamentul nr. 36/2012 vizează, printre altele, persoanele și entitățile care beneficiază de avantaje din partea regimului sau care îl sprijină, precum și persoanele și entitățile asociate cu acestea.
- 52 Nici Decizia 2011/782, nici Regulamentul nr. 36/2012 nu conțin o definiție a noțiunii „beneficiu” obținut de pe urma regimului sirian ori a noțiunii „sprijin” acordat acestui regim și nici a noțiunii „asociere” cu persoanele și entitățile care beneficiază de pe urma regimului menționat sau care îl sprijină. Acestea nu cuprind nici precizări referitoare la modurile de dovedire a acestor elemente (a se vedea prin analogie Hotărârea Anbouba/Consiliul, C-630/13 P, EU:C:2015:247, punctul 43, și Hotărârea Anbouba/Consiliul, C-605/13 P, EU:C:2015:248, punctul 42).
- 53 Prin urmare, trebuie constatat că nici Decizia 2011/782, nici Regulamentul nr. 36/2012 nu instituie o prezumție de sprijin acordat regimului sirian împotriva administratorilor principalelor întreprinderi din Siria (a se vedea prin analogie Hotărârea Anbouba/Consiliul, C-630/13 P, EU:C:2015:247, punctul 44, și Hotărârea Anbouba/Consiliul, C-605/13 P, EU:C:2015:248, punctul 43).
- 54 Or, în pofida lipsei unei astfel de prezumții explicite în aceste acte, Tribunalul a considerat la punctul 109 din hotărârea atacată că Decizia 2011/782, la care face trimitere Regulamentul nr. 36/2012, a confirmat extinderea măsurilor restrictive prevăzute de Decizia 2011/522 la principalii antreprenori sirieni, pentru motivul că Consiliul considera că administratorii principalelor întreprinderi siriene puteau fi calificați drept „persoane asociate” regimului sirian, activitățile comerciale ale întreprinderilor menționate neputând prospera dacă nu beneficiau de favoruri din partea regimului în cauză și dacă nu îi furnizau în schimb un anumit sprijin. Tribunalul a dedus de aici că, procedând astfel, Consiliul a înțeles să pună în aplicare o prezumție de sprijin acordat regimului amintit împotriva administratorilor principalelor întreprinderi din Siria.
- 55 În aceste condiții, chiar dacă Tribunalul a făcut astfel trimitere la aplicarea unei prezumții de către Consiliu, trebuie totuși să se verifice dacă, având în vedere controlul pe care l-a efectuat în ceea ce privește legalitatea aprecierilor pe care Consiliul și-a întemeiat decizia de a-l include pe domnul Akhras în lista persoanelor care fac obiectul unor măsuri restrictive, Tribunalul a săvârșit efectiv o eroare de drept care ar trebui să atragă anularea hotărârii atacate (a se vedea în acest sens Hotărârea Anbouba/Consiliul, C-630/13 P, EU:C:2015:247, punctul 45, și Hotărârea Anbouba/Consiliul, C-605/13 P, EU:C:2015:248, punctul 44).
- 56 În această privință, trebuie amintit că efectivitatea controlului jurisdicțional garantat la articolul 47 din Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene impune ca, în cadrul controlului legalității motivelor pe care se întemeiază decizia de includere a numelui unei persoane în lista persoanelor care fac obiectul unor măsuri restrictive, instanța Uniunii să se asigure că această decizie, care are o aplicabilitate individuală pentru persoana în cauză, se întemeiază pe o bază factuală suficient de solidă. Aceasta presupune în speță verificarea faptelor invocate în expunerea de motive pe care se bazează actele în litigiu pentru a se controla dacă respectivele motive sau cel puțin unul dintre ele, considerat suficient în sine pentru susținerea actelor menționate, sunt întemeiate (a se vedea în acest sens

Hotărârea Comisia și alții/Kadi, C-584/10 P, C-593/10 P și C-595/10 P, EU:C:2013:518, punctul 119, Hotărârea Anbouba/Consiliul, C-630/13 P, EU:C:2015:247, punctul 46, și Hotărârea Anbouba/Consiliul, C-605/13 P, EU:C:2015:248, punctul 45).

- 57 În speță, în cadrul aprecierii gravității mizei, care face parte din controlul proporționalității măsurilor restrictive în cauză, se poate ține seama de contextul în care se înscriu aceste măsuri, de faptul că era urgentă adoptarea unor astfel de măsuri, care au ca obiect efectuarea de presiuni asupra regimului sirian pentru a înceta represiunea violentă împotriva populației, și de dificultatea obținerii unor probe mai precise într-un stat aflat în situație de război civil și care are un regim de natură autoritară (a se vedea prin analogie Hotărârea Anbouba/Consiliul, C-630/13 P, EU:C:2015:247, punctul 47, și Hotărârea Anbouba/Consiliul, C-605/13 P, EU:C:2015:248, punctul 46).
- 58 În ceea ce privește, în al doilea rând, motivele includerii domnului Akhras, prin Decizia 2012/172 și prin Regulamentul de punere în aplicare nr. 266/2012, în listele persoanelor și entităților care fac obiectul unor măsuri restrictive, acestea privesc faptul că el este un om de afaceri de succes care beneficiază de pe urma regimului sirian și care sprijină regimul respectiv, că este fondatorul grupului Akhras, că este un fost președinte al Camerei de Comerț și Industrie din orașul Homs, că întreține relații de afaceri strânse cu familia președintelui Assad, că este membru al Consiliului Federației Camerelor de Comerț siriene și că a furnizat spații industriale și rezidențiale pentru tabere improvizate de detenție, precum și sprijin logistic regimului. Prin Decizia 2014/730 și prin Regulamentul de punere în aplicare nr. 1105/2014, Consiliul a modificat aceste motive eliminând susținerea referitoare la furnizarea de spații industriale și rezidențiale pentru tabere improvizate de detenție.
- 59 În această privință, Tribunalul a subliniat la punctul 127 din hotărârea atacată că, „astfel cum arată în mod întemeiat Consiliul, reclamantul este un om de afaceri de succes care face parte din clasa economică conducătoare în Siria. Statutul de om de afaceri și posturile sale de conducere în rețelele antreprenorilor sirieni precum camerele de comerț, precum și rolul său de reprezentare a antreprenorilor sirieni sunt fapte indeniabile pe care, de altfel, reclamantul nu le contestă”.
- 60 În ceea ce privește, în al treilea rând, controlul temeiniciei includerii domnului Akhras în listele persoanelor și entităților care fac obiectul unor măsuri restrictive, acesta trebuie efectuat apreciindu-se dacă situația persoanei interesate constituie o dovadă suficientă că a acordat sprijin economic regimului sirian sau că a beneficiat de pe urma acestuia. O astfel de apreciere trebuie efectuată prin examinarea elementelor de probă nu în mod izolat, ci în contextul în care se integrează (a se vedea în acest sens Hotărârea Anbouba/Consiliul, C-630/13 P, EU:C:2015:247, punctul 51, și Hotărârea Anbouba/Consiliul, C-605/13 P, EU:C:2015:248, punctul 50).
- 61 Ținând seama de dificultatea Consiliului de a prezenta elemente de probă din cauza situației de război care predomină în Siria, acesta îndeplinește sarcina probei care îi incumbă dacă prezintă în fața instanței Uniunii o serie de indicii suficient de concrete, precise și concordante care să permită stabilirea existenței unei legături suficiente între persoana căreia i s-a aplicat o măsură de înghețare a fondurilor și regimul sirian (a se vedea în acest sens Hotărârea Anbouba/Consiliul, C-630/13 P, EU:C:2015:247, punctul 53, și Hotărârea Anbouba/Consiliul, C-605/13 P, EU:C:2015:248, punctul 52).
- 62 În lumina contextului din jurul elementelor de probă de care se prevalează Consiliul, Tribunalul era îndreptățit să considere că poziția domnului Akhras în viața economică siriană și funcțiile sale importante, foste sau actuale, în cadrul Camerei de Comerț și Industrie din orașul Homs, precum și în cadrul Consiliului Federației Camerelor de Comerț siriene constituiau o serie de indicii suficient de concrete, precise și concordante care permiteau să se stabilească faptul că domnul Akhras acorda sprijin economic regimului sirian sau beneficia de pe urma acestuia (a se vedea prin analogie Hotărârea Anbouba/Consiliul, C-630/13 P, EU:C:2015:247, punctul 52, și Hotărârea Anbouba/Consiliul, C-605/13 P, EU:C:2015:248, punctul 51).

- 63 Această concluzie nu poate fi repusă în discuție de împrejurarea că mai multe dintre celelalte susțineri formulate de Consiliu în Decizia de punere în aplicare 2012/172, în Regulamentul de punere în aplicare nr. 266/2012 și în actele subsecvente sunt contestate și nu au fost dovedite în niciun mod.
- 64 Astfel, reiese, pe de o parte, din jurisprudența Curții că includerea unei persoane într-o listă precum cea instituită prin actele în litigiu poate fi justificată dacă unul dintre motivele invocate, considerat suficient în sine pentru susținerea acestei includeri, este întemeiat (a se vedea în acest sens Hotărârea Comisia și alții/Kadi, C-584/10 P, C-593/10 P și C-595/10 P, EU:C:2013:518, punctul 119) și, pe de altă parte, din Decizia 2011/782, din Regulamentul nr. 36/2012 și din actele în litigiu că faptul că o persoană acordă sprijin economic regimului sirian sau beneficiază de pe urma sa este suficient în sine pentru a justifica includerea acesteia în listele persoanelor și entităților care fac obiectul unor măsuri restrictive.
- 65 În schimb, nu se poate exclude ca indicii suficient de concrete și precise, altele decât cele menționate la punctul 62 din prezenta hotărâre, să fie de natură să repună în discuție realitatea sprijinului economic pe care domnul Akhras l-ar fi acordat regimului respectiv sau a beneficiilor pe care le-ar fi avut de pe urma acestuia.
- 66 Prin urmare, pentru a determina dacă Tribunalul a controlat corespunzător cerințelor legale existența unei baze factuale suficient de solide în susținerea includerii domnului Akhras în listele persoanelor și entităților care fac obiectul unor măsuri restrictive, este necesară pronunțarea asupra argumentelor recurentului potrivit cărora Tribunalul a încălcat normele referitoare la sarcina probei și a denaturat anumite elemente de probă în cadrul examinării diverselor susțineri ale domnului Akhras care vizau să stabilească faptul că, în realitate, activitățile sale au fost obstructionate de regimul sirian și că el s-a opus acestui regim (a se vedea prin analogie Hotărârea Anbouba/Consiliul, C-630/13 P, EU:C:2015:247, punctele 54 și 55, precum și Hotărârea Anbouba/Consiliul, C-605/13 P, EU:C:2015:248, punctele 53 și 54).
- 67 În această privință, trebuie amintit că, potrivit unei jurisprudențe constante a Curții, Tribunalul este singurul competent să constate și să aprecieze faptele și, în principiu, să analizeze probele pe care le reține în susținerea acestor fapte. Astfel, în cazul în care aceste probe au fost obținute în mod legal și au fost respectate principiile generale ale dreptului, precum și normele de procedură aplicabile în materie de sarcină a probei și de administrare a probelor, numai Tribunalul are competența de a aprecia valoarea care trebuie să fie atribuită elementelor care i-au fost prezentate. Prin urmare, această apreciere nu constituie, cu excepția cazului denaturării acestor elemente, o problemă de drept supusă ca atare controlului Curții (Hotărârea InnoLux/Comisia, C-231/14 P, EU:C:2015:451, punctul 59 și jurisprudența citată).
- 68 O asemenea denaturare are loc atunci când, fără a se recurge la noi elemente de probă, aprecierea elementelor de probă existente apare ca fiind vădit greșită. Totuși, această denaturare trebuie să reiasă în mod evident din înscrisurile dosarului, fără a fi necesară o nouă apreciere a faptelor și a probelor (Hotărârea Italia/Comisia, C-280/14 P, EU:C:2015:792, punctul 52 și jurisprudența citată).
- 69 În acest context, trebuie arătat că, în primul rând, constatarea Tribunalului de la punctul 129 din hotărârea atacată, potrivit căreia recurentul nu ar fi dovedit că jurnalul pe care îl deținea putea fi considerat jurnal de opoziție, nu poate fi privită ca fiind întemeiată pe o denaturare a elementelor de probă.
- 70 Desigur, astfel cum arată domnul Akhras, reiese atât din raportul Departamentului de Stat al Statelor Unite ale Americii, cât și din documentele întocmite de rețeaua arabă a drepturilor omului prezentate în primă instanță că mai multe dintre numerele jurnalului în discuție au fost confiscate de autoritățile siriene.

- 71 Cu toate acestea, trebuie să se constate că aceste documente nu precizează dacă măsura respectivă își avea originea într-o opoziție față de regim manifestată de jurnalul amintit. În special, raportul citat anterior se mulțumește să evoce critici ocazionale ale politicilor și ale performanțelor economice ale guvernului, descriind totodată jurnalul menționat ca făcând parte dintre periodicele cvasiindependente deținute în general de persoanele care au legături cu guvernul sirian.
- 72 În aceste condiții, interpretarea propusă de recurent nu este singura care poate fi dată respectivelor documente, declarațiile acestuia care figurează în atestatul său anexat la cererea introductivă din primă instanță nefiind, prin natura lor, susceptibile să repună în discuție respectiva constatare. În consecință, nu se poate considera că Tribunalul a depășit în mod vădit limitele unei aprecieri rezonabile a documentelor menționate sau că a efectuat o interpretare a acestora vădit contrară textului lor.
- 73 În acest context, susținerea Tribunalului potrivit căreia, presupunând că jurnalul în discuție nu a fost deloc favorabil regimului, închiderea sa nu pare a avea nicio incidență asupra afacerilor domnului Akhras, ceea ce sugerează că acesta își putea permite o anumită libertate de exprimare în privința regimului, trebuie considerată neesențială.
- 74 Prin urmare, trebuie constatat, fără a fi necesar să se stabilească dacă această susținere este afectată de o încălcare a normelor referitoare la administrarea probelor, că argumentele împotriva susținerii menționate sunt, în orice caz, inoperante.
- 75 În ceea ce privește, în al doilea rând, constatarea efectuată de Tribunal la punctul 130 de hotărârea atacată, referitoare la rezilierea contractului de închiriere pe care recurentul l-a încheiat cu portul din Tartus, nu se poate reproșa în mod util Tribunalului că nu a examinat susținerile recurentului în această privință în raport cu închiderea jurnalului pe care îl deținea, dat fiind că, pe de o parte, rezultă din cuprinsul punctelor 69-74 din prezenta hotărâre că Tribunalul a considerat în mod valabil că nu s-a dovedit că respectivul jurnal exprima o opoziție față de regimul sirian și, pe de altă parte, că această reziliere a intervenit cu opt ani înainte de închiderea jurnalului menționat.
- 76 În ceea ce privește, în al treilea rând, responsabilitățile exercitate de recurent în rețelele antreprenorilor sirieni, trebuie arătat că, într-adevăr, reiese în mod vădit din cererea introductivă din primă instanță și din atestatul anexat la aceasta că, contrar celor reținute de Tribunal la punctul 131 din hotărârea atacată, domnul Akhras a susținut că îndepărtarea sa de la președinția Camerei de Comerț și Industrie din orașul Homs a avut loc împotriva voinței sale și că el i s-a opus.
- 77 În aceste condiții, eroarea respectivă nu poate repune în discuție concluzia la care a ajuns Tribunalul. Astfel, în vederea aprecierii valorii argumentului domnului Akhras potrivit căruia nu a fost menținut la președinția Camerei de Comerț din Homs împotriva voinței sale, Tribunalul a făcut de asemenea trimitere la funcția de membru al Consiliului Federației Camerelor de Comerț siriene, exercitată în continuare de domnul Akhras și cu privire la care Tribunalul a constatat că nu putea fi explicată decât printr-o anumită apropiere față de regimul sirian.
- 78 În ceea ce privește criticile exprimate de domnul Akhras împotriva acestei din urmă constatări, trebuie arătat că ele repun în discuție aprecieri de natură factuală care țin de competența exclusivă a Tribunalului și care, prin urmare, nu pot fi examinate de Curte în cadrul unui recurs.
- 79 În al patrulea rând, în ceea ce privește metoda reținută de Tribunal, în mod general, pentru aprecierea diverselor susțineri formulate de recurent și a elementelor de probă prezentate în sprijinul respectivelor susțineri, împrejurarea că Tribunalul a examinat în mod succesiv aceste diferite susțineri și elemente nu poate implica, în sine, că acesta nu ar fi respectat cerința privind examinarea elementelor de probă nu în mod izolat, ci în contextul în care se integrează.

- 80 Astfel, cerința menționată nu interzice Tribunalului să examineze individual materialitatea diferitelor susțineri ale unui reclamant, în măsura în care se ține seama, cu ocazia examinării fiecăreia dintre acestea și a aprecierii lor globale în calitate de serie de indicii, de contextul pe care îl constituie situația specifică din Siria.
- 81 În sfârșit, nu se poate considera că metoda reținută de Tribunal impune recurentului o sarcină a probei nelegală și nerezonabilă, dat fiind că această metodă nu exclude posibilitatea recurentului de a dovedi că includerea sa în listele persoanelor și entităților care fac obiectul unor măsuri restrictive nu se întemeiează pe o bază factuală suficient de solidă, de exemplu, prin combaterea susținerilor Consiliului privind poziția sa în viața economică siriană sau prin valorificarea unor indicii suficient de concrete și precise de natură să indice că nu a sprijinit regimul sirian și că nu a beneficiat de pe urma acestuia.
- 82 Rezultă din ansamblul considerațiilor care precedă că Tribunalul a controlat temeinicia includerii domnului Akhras în listele persoanelor și entităților care fac obiectul unor măsuri restrictive pe baza unei serii de indicii referitoare la situația și la funcțiile acestuia în contextul regimului sirian și care nu au fost combătute de persoana interesată. În consecință, trimiterea, în hotărârea atacată, la o prezumție de sprijin acordat regimului menționat nu este de natură să afecteze legalitatea hotărârii atacate, întrucât, din constatările Tribunalului, rezultă că acesta a controlat corespunzător cerințelor legale existența unei baze factuale suficient de solide în susținerea includerii domnului Akhras în listele avute în vedere (a se vedea prin analogie Hotărârea Anbouba/Consiliul, C-630/13 P, EU:C:2015:247, punctul 55, și Hotărârea Anbouba/Consiliul, C-605/13 P, EU:C:2015:248, punctul 54).
- 83 Astfel, Tribunalul a respectat principiile care decurg din jurisprudența amintită la punctul 56 din prezenta hotărâre, referitoare la controlul legalității motivelor pe care se întemeiază actele precum actele în litigiu.
- 84 În consecință, întrucât primul motiv, întemeiat pe o eroare de drept săvârșită de Tribunal, nu este de natură să atragă anularea hotărârii atacate, iar cel de al doilea este în parte inadmisibil, în parte nefondat și în parte inoperant, ambele motive invocate de domnul Akhras trebuie să fie înlăturate.
- 85 Prin urmare, este necesar să se respingă recursul în întregime.

Cu privire la cheltuielile de judecată

- 86 În temeiul articolului 184 alineatul (2) din Regulamentul de procedură al Curții, atunci când recursul nu este fondat, Curtea se pronunță asupra cheltuielilor de judecată.
- 87 Potrivit articolului 138 alineatul (1) din respectivul regulament, aplicabil procedurii de recurs în temeiul articolului 184 alineatul (1) din acesta, partea care cade în pretenții este obligată, la cerere, la plata cheltuielilor de judecată.
- 88 Întrucât Consiliul a solicitat obligarea domnului Akhras la plata cheltuielilor de judecată, iar acesta din urmă a căzut în pretenții, se impune obligarea acestuia să suporte, pe lângă propriile cheltuieli de judecată, și pe cele efectuate de Consiliu.
- 89 Conform articolului 140 alineatul (1) din Regulamentul de procedură al Curții, aplicabil procedurii de recurs în temeiul articolului 184 alineatul (1) din acesta, Comisia suportă propriile cheltuieli de judecată.

Pentru aceste motive, Curtea (Camera a treia) declară și hotărăște:

1) Respinge recursul.

- 2) **Îl obligă pe domnul Tarif Akhras să suporte, pe lângă propriile cheltuieli de judecată, și pe cele efectuate de Consiliul Uniunii Europene.**
- 3) **Comisia Europeană suportă propriile cheltuieli de judecată.**

Semnături